

УКРАЇНА – ПОЛІГОН ДЛЯ НЕЯКІСНИХ ПЕСТИЦИДІВ?!

Ольга Сидоренко,
Agroexpert (Україна)

Наявність фальсифікатів на ринку ЗЗР збільшується не лише в Україні, а й в усьому світі. Підробки, які приваблюють ціною, насправді є загрозою для здоров'я фермерів і споживачів продовольчої продукції, для навколишнього середовища. Пропонуємо подивитися на проблему з боку законодавства, виробників ЗЗР, токсикологів та сільгоспвиробників.

Соціальна реклама

Як правило, підробляють товари фірм, добре знаних на ринку. Це й відомі марки годинників, дизайнерського одягу та аксесуарів, дорогі парфуми, оргтехніка і комплектуючі, цигарки. Так, ці підробки значно дешевші, не якісні, але дуже схожі. Пересічні громадяни, купуючи такі речі, мало чим ризикують і мають задоволення від буцімто фірмових речей. Деяка інша ситуація з підробками медичних препаратів і засобів захисту рослин. У кращому випадку вони не подіють, у гіршому – спричинять отруєння.

За даними Європейської асоціації захисту рослин (ЕСРА), 5–7% загального річного обороту ЗЗР у Європі становлять фальсифікати. У грошовому вираженні це – 360–510 млн євро. У деяких країнах частка підробок сягає 25%. За припущеннями фахівців, 86% фальсифікатів надходить із Китаю.

Фальсифікати бувають різні. Це може бути вода з тальком або розбавлені прострочені продукти зі шкідливими домішками, запаковані у просту тару з мінімальною інформацією на етикетках. Та нині ринок наводнили добре виконані копії оригінальних продуктів у високоякісній упаковці. Іноді наклейки яскравіші, ніж на оригінальних продуктах. Лабораторний аналіз показує наявність діючої речовини, аналогічної до оригінальної. Головна

проблема у таких ЗЗР – недостатній ступінь очищення, токсичні домішки, що можуть спричинити побічні ефекти і пошкодження культури після обро-

блення. Не слід забувати й про нелегальний паралельний імпорт (контрабанда) – завезення на територію України копій препаратів, які потім розфасовують і про-

дають як оригінальні продукти. У 90-х саме з цього починалося заповнення українського ринку ЗЗР підробками. Тоді це були десятки тонн на рік, на початку 2000-го обсяги зросли до сотень. Нині — до сотень тисяч тонн. Причому виробники фальсифікату дуже швидко вдосконалюють своє виробництво слідом за компаніями-оригінаторами. Вони почали використовувати діючі речовини, аналогічні оригінальним, тару, копіювати захисні елементи — голограми тощо.

Невеселі історії, або трюхи криміналу

Кілька років тому п'ять великих сільгоспідприємств у Росії та в Україні постраждали від використання підробок Трифлусульфурон метилу на посівах цукрових буряків. Виробники звернулися до компанії-оригінатора з рекламаци-

ями. Та провела розслідування і виявила за зовнішнім виглядом тари, що то підробка, і за залишками в каністрах дійшла висновку, що там була сульфоніл-сечовина з домішками. Кожен підприємець у середньому втратив по 75 га посівів цукрових буряків!

Минулого року у Запорізькій області за фактом незаконного використання товарного знаку компанії «Сингента» порушено кримінальну справу. Під час санкціонованих судом обшуків знайдено та вилучено фальсифіковані ЗЗР з етикетками Базудин, Банвел, Фюзилад форте 150 ЕС, Милагро, Реглон Супер. Своїми діями фальсифікатори завдали компанії-оригінатору шкоди на суму понад 125 тис. грн.

Цього року на Донеччині співробітники МВС виявили у складських приміщеннях 3755 л продукту компанії «Байер». Така кількість фальсифікату завдала власникові торговельної марки збитків на суму 2 млн грн. Аналогічні історії трапилися на Вінниччині, Черкащині.

Злочин – покарання

Чим загрожує використання підробок виробникам, цілком зрозуміло. А ось як карають ділків, які фасують і реалізують фальсифікати? Про це докладно розповів Андрій Чигарський, заступник начальника управління з боротьби з економічною злочинністю у сфері захисту прав інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій МВС України. Такі правопорушення, як виробництво, фасування, пакування та розповсюдження фальсифікованих ЗЗР визначаються як порушення прав власності компаній-оригінаторів на знак для товарів і послуг. Якщо компанія — власник торговельної марки має відомості про порушення своїх прав, необхідно письмово повідомити продавця про те, що він порушує права компанії, попросити припинити незаконні дії і попередити, що в разі продовження реалізації контрафактного товару правовласник буде змушений звернутися до суду. Міліція, своєю чергою, в разі виявлення

Результат використання фальсифікату Реглону (дикват) для десикації ріпаку на сусідньому полі. Врожай цибулі знищено на 60–90% залежно від відстані

місце фасування чи виробництва підроблених ЗЗР звертається до компаній-виробників за відповідними заявами про порушення прав. Зразки продуктів передають на аналіз до лабораторії в Києві.

МВС у своїй роботі керується чинними нормами законодавства, а саме, Конституцією України, Митним, Цивільним, Господарським, Кримінальним кодексами, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Законами України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на зазначення походження товару», «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на сорти рослин». Відповідальність за порушення законодавства може бути адміністративною і кримінальною. Кримінальна відповідальність згідно зі ст. 229 Кримінального кодексу настає, якщо власнику прав інтелектуальної власності завдано шкоду

Негативні наслідки від використання фальсифікатів

Про це ми спілкувалися із Сергієм Омельчуком, доктором медичних наук, професором, заступником директора Інституту гігієни харчування та екології НМУ. Пан Омельчук звернув увагу на такі наслідки:

❶ Можлива загроза здоров'ю споживачів та фермерів. Оригінальні препарати ретельно вивчаються компаніями, що їх створили, проходять державні випробування в Україні і лише після цього отримують державну реєстрацію, тобто дозвіл на ввезення,

продаж та застосування. Підробки не вивчаються спеціальними організаціями щодо впливу на здоров'я людини і можуть містити токсичні домішки. Залишки невідомих речовин можуть потрапляти у зібраний врожай і трукти споживачів харчів і фермерів під час обприскування полів.

❷ Загроза довкіллю. Токсичні домішки невивчених препаратів потрапляють у довкілля у дедалі більших розмірах, накопичуються у поверхневих та підземних водах, потрапляють до водних артерій, отже, негативно впливають на флору і фауну. Залишки у ґрунті позначаються на наступних культурах – так звана післядія.

❸ Економічні збитки та зіпсована репутація виробників. Підробки часто-густо спричиняють зниження врожайності або навіть знищення посівів. Поважні переробні підприємства, що переймаються власною репутацією, не бажають мати справу з постачальниками, які використовують фальсифікати. Така продукція не може експортуватись за кордон.

❹ Втрати на рівні держави. Через те, що оригінальні препарати не продаються (натомість – нелегальний імпорт, підробки та фальсифікат), європейські держави недоотримують у вигляді податків та ввізного мита до 30 млн євро щороку. Страждає також репутація країни як експортера сільгосппродукції. Ось про іспанський перець із залишками ізофенфос метилу не можуть забути з 2006 року, експорт скоротився на 20%, а ціни впали на всі 40%.

у значному, великому або особливо великому розмірі. Якщо злочин вчинено повторно або з використанням службового становища, з обтяжливими обставинами, то передбачено покарання позбавленням волі на строк від 3 до 6 років. Шкоду вважають завданою у значному розмірі, якщо вона у 20 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум (17 грн × 20 = 340 грн), у великому розмірі – у 200 і більше разів (17 грн × 200 = 3400 грн) і в особливо великому розмірі – у 1000 і більше разів (17 грн × 1000 = 17000 грн).

Адміністративна відповідальність за використання об'єкта права інтелектуальної власності згідно зі ст. 51 частини 2 Кодексу України про адміністративні правопорушення може бути у вигляді штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів із конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, призначених для виготовлення такої продукції.

У результаті вжитих починаючи з 2003 року заходів щодо викриття правопорушень, пов'язаних із виробництвом і розповсюдженням

фальсифікованої продукції з незаконним використанням знаків для товарів і послуг відомих вітчизняних та іноземних виробників, порушено 56 кримінальних справ. Викрито 16 підпільних цехів. Минулого року виявлено 7 фактів незаконного використання торговельних знаків під час виробництва та розповсюдження фальсифікованих ЗЗР. Постраждали торговельні знаки компаній ТОВ БАСФ, ТОВ «Байєр», ТОВ «Дюпон Україна», ТОВ «Сингента Україна». Виявлено факти підробки препаратів Престиж, Базис, Гранстар, Дуал Голд, Конфідор, Раундап тощо. Підробляють препарати, що добре зарекомендували себе на ринку, популярні серед виробників, які легко продати.

Є й приклади судових розглядів. Так, Токмакський районний суд Запорізької області визнав громадянина винним у скоєнні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 229 ККУ, за реалізацію фальсифікованих ЗЗР Гранстар і Дуал Голд з незаконним використанням торговельної марки Дюпон. Було накладено штраф у розмірі 34 тис. грн.

Представники МВС вважають занадто м'якими заходи покарання, що існують. Як правило, покарання несуть продавці, а не власники бізнесу, які заробляють мільйони доларів, а штрафи зовсім невеликі. Тому в процесі гармонізації вітчизняного законодавства до європейського на порядку денному стоїть питання

Фузаріоз колосу пшениці – для захисту застосовували контрафактний Альто Супер. Результат – відсутність фунгіцидного ефекту + опік колоскових лусок

посилення заходів покарання за порушення прав інтелектуальної власності.

Чому фермери використовують підробки

Вивчаючи літературу щодо проблеми використання фальсифікату в різних країнах, ми з'ясували, що як причину використання підробок зазначають економічну кризу, необхідність виробляти продукцію меншої собівартості. Саме тому фермерів усього світу приваблюють низькі ціни на підроблені ЗЗР. Але ж хороше дешевим не буває! Тож чому ми не вчимося на помилках сусідів, а прагнемо обов'язково наступити на граблі самі? Чому не рахуємо заздалегідь збитки від недоотримання врожаю через бур'яни чи хвороби, яких не знищить неякісний препарат? Збитки від можливого повного знищення посівів через високу токсичність засобу? Збитки від можливої тривалої післядії препарату на основну культуру, яку посіємо на цьому полі наступного року? Тоді, можливо, не здається такою привабливою пропозиція купити дешевий ЗЗР, а якщо він не подіє, то гроші повернуть.

Як не пошитися в дурні?

Виробники мають пильнувати, які продукти, в кого і де вони купують. У разі підозри щодо походження товару слід повідомляти органи МВС чи компанію-оригінатора. Та краще за все — працювати з офіційними дистриб'юторами ЗЗР.

Звичайно, компанії — виробники оригінальних препаратів теж не сидять склавши руки. Вони проводять просвітницьку роботу серед сільгоспвиробників, представників правоохоронних органів, митниці, розповідають про різницю в тарі, вигляд справжнього препарату, про те, де його купити, тощо.

Навіть у Китаї контроль за використанням пестицидів дуже суворий. На внутрішньому ринку, на власних землях вони не використовують неякісних хімікатів. Невже ми дурніші?

А як у них?

Не все ідеально й за кордоном. Про це ми говорили із Джерольдом Марті, головою експертної групи з питань боротьби з контрафактом Європейської асоціації захисту рослин. В основному, через європейські порти контрабанда йде транзитом до Східної Європи. У цих портах завезенню контрафактної продукції протидіють досить активно. Наприклад, минулого року за підозрою у контрабанді сигарет стежили за вантажівкою в Угорщині. Митники знайшли в ній підроблені ЗЗР. За документами відправник — китайська компанія від імені панамської фірми. Тоді ж у

аеропорту Будапешту затримали вантаж із нелегальним трибенуронметилом, 10 тис. порожніх пластикових банок, 1 тис. літрових пляшок «емульгатора». Під його виглядом завезли речовину, надзвичайно небезпечну для літаків, бо вона має температуру займання 24 °С. Просто щастя, що ніхто не постраждав.

Виявлено поставки через словацький Копер такого самого «емульгатора» обсягом понад 283 т, який, на жаль, не конфісковано. Перевірка панамської компанії Tx Ltd виявила, що такої компанії за зазначеною адресою не існує. У квітні минулого року три контейнери з фальсифікатом прибули на митницю м. Копер. Відчувши розслідування, ділки швидко забрали товар і доправили через італійський Джойя Тауро до Іллічівська. Там за інформацією колег митники затримали контрафакт. Що з ним сталося після конфіскації — не відомо.

У порту м. Гамбург (Німеччина) проводять моніторинг контейнерів на підставі інформації від компаній-оригінаторів. Уже конфісковано 28 т нелегальних пестицидів (за порушення прав на використання торговельних знаків). Відправниками є завжди одні й ті самі компанії з Китаю. Матеріал здебільшого декларують як «емульгатор». Якщо ж товар іде транзитом, митники повідомляють колег країни-адресата про свої підозри. У Німеччині на оформлення вантажу витрачають щонайбільше 2 доби. Тож митникам необхідно досить швидко проаналізувати вантаж. Нещодавно в Іспанії конфіскували 24 т нелегальних пестицидів китайського походження. Кримінальна організація, яка займалася фальсифікатом, мала військову структуру і, за даними поліції, завезла до країни близько 150 т нелегальних пестицидів на суму понад 30 млн євро на рік. Ватажок бандитів мав зв'язки з бізнесменом, який дешево продавав фермерам ЗЗР. До речі, саме в Іспанії фермери, продаючи продукцію, повинні надати повну інформацію про використання пестицидів та агрохімікатів. Тому застосовувати неякісні продукти тут не вигідно.

Пан Марті вважає, що у будь-якому разі слід докласти зусиль, щоб не пропустити вантажі з фальсифікатом на територію своєї країни. Адже потім боротися з підробниками значно складніше. Тому такою важливою є співпраця між державними органами, асоціаціями та підприємцями.

Інтернет-магазини є лише верхівкою айсберга. Фізичні особи, які залишають там свої контактні телефони, не є власниками товару, великі партії якого зберігають на нелегальних складах. Із продажами контрафакту через Інтернет можна боротися лише, виховуючи

культуру споживачів. Оригінальні ЗЗР за низькою ціною через сайти не продають!!!

Розділяють фальсифікат, розфасований в Україні, та «імпортований», що надходить із Росії, Польщі, Туреччини, Румунії, Угорщини, країн Латинської Америки та Китаю.

Ігор Лепьошкін та Алла Гринько в лабораторії

Де перевірити якість ЗЗР

Провідні фахівці Інституту екології та токсикології ім. Л. І. Медведя Ігор Лепьошкін і Алла Гринько вже не один рік працюють над аналізом пестицидів та агрохімікатів, що є на ринку України. В Інституті зберігають найбільшу в Україні колекцію діючих речовин, зразків оригінальних ЗЗР, аналі-

тичних стандартів синтезу та формуляції препаратів. Сюди звертаються сільгоспвиробники, які постраждали від використання підробок, а також відповідні органи правопорядку, що розслідують злочини щодо порушення прав на використання торговельних марок. Бо саме тут вміють відрізнити підробки від оригінальних препа-

ратів. Вивчають рідкі, гранульовані, порошкові продукти навіть з однаковою д.р. за фізико-хімічними показниками (їх близько 20). Визначають оригінальність протруйників для насіння за допомогою методики порівняння ідентичності барвника. Гранули оцінюють за фізичними ознаками — розміром, кольором, відсутністю пилу тощо. Ця робота, звісно, дуже трудомістка і відповідальна. Можна також зробити елементний аналіз. Для цього потрібен зразок оригінального препарату. Використовуючи хроматографічне обладнання, за методом «відбитків пальців» порівнюють спектри оригінальних і фальсифікованих препаратів. Інакше кажучи аналізують «кардіограму» зразка: наприклад, оригінал має 5 піків, а фальсифікат — 7. Проте, такі складні методи застосовують рідко. Як правило, відмінність можна побачити за кольором, гранулометричним складом. Емульгатори можуть відрізнитися, антипінники можуть взагалі не бути.

Чим загрожує використання контрафакту? Не лише підробки, а й препарати, застосування яких обмежено чи взагалі заборонено, вже кілька років становлять пряму небезпеку для здоров'я людей. Нерідко шахраї змішують автентичні продукти з наповнювачами, що впливає і на ефективність засобу, і на безпечність. Використовують етикетки, як в оригіналі, з назвами відомих продуктів.

Найстрашніше те, що ми не знаємо, які домішки використовували під час синтезу, отже, не можемо спрогнозувати їх токсичність і післядію взагалі! Наприклад, барвник може бути просто канцерогенним. То чи варто ризикувати?!

Виробники оригінальних ЗЗР вкладають мільйони в розробку і просування на ринок безпечних продуктів, але саме аграріям вирішувати, яке довілля мати, наскільки безпечними будуть продукти харчування. Пам'ятаймо: майбутнє здоров'я нації — справа спільна!

Замовник —

Європейська Бізнес-Асоціація

Фальсифікований протруйник — «дружні» сходи